

2 Sňatečnost

V roce 2023 uzavřeli obyvatelé České republiky 48,3 tisíce manželství, o 6,6 tisíce méně než v předchozím roce. Po výrazném meziročním nárůstu sňatků v roce 2022 (o 17 %) tak došlo opět k jejich poklesu (celkem o 12 %), a to jak v případě prvních sňatků, tak i u těch vyššího pořadí. Snížila se rovněž intenzita sňatečnosti, když při setrvání měr sňatečnosti z roku 2023 by před 50. rokem věku vstoupilo do prvního manželství 56 % mužů a 65 % žen a další sňatek by uzavřelo 47 % rozvedených mužů a 45 % rozvedených žen. Průměrná doba mezi rozvodem a dalším sňatkem se zvýšila na historicky nejvyšších 9,8 let u mužů a 10,2 let u žen. U rekordně vysokého podílu 15 % párů uzavírajících manželství měl v roce 2023 alespoň jeden ze snoubenců jiné než české státní občanství.

Po ukončení dlouhodobého trendu klesajícího počtu sňatků, kdy v roce 2013 vstoupilo do manželství historicky nejméně párů, a to 43 499, následovalo šestileté období růstu s průměrným meziročním přírůstkem 4 % ukončené v roce 2019 počtem 54 870 sňatků. Do dalšího vývoje zasáhla pandemie onemocnění covid-19, kdy vlivem omezování hromadných akcí včetně svatebních obřadů v důsledku vládních protiepidemických opatření došlo v roce 2020 k meziročnímu poklesu počtu sňatků (o 17 %) na 45 415. V roce 2021 pak bylo evidováno 46 778 nově uzavřených manželství, tedy meziročně pouze o 3 % více, jejich počet tak nedosáhl úrovně z let 2015–2019 (48,1–54,9 tisíce). Teprve v roce 2022, kdy již podstatná část roku nebyla ovlivněna proticovidovými nařízeními, se úhrn sňatků 54 820 meziročním nárůstem o 17 % téměř vrátil na úroveň z roku 2019 (tehdy uzavřeno ještě o 50 sňatků více). V roce 2023 však došlo k opětovnému výraznému poklesu, když nově uzavřených manželství bylo meziročně o 12 % méně, celkem 48 268, nejméně od roku 2015.

Sezónnost

V roce 2023 bylo v tradičně nejvíce frekventovaném období červen–září uzavřeno 65,9 % všech sňatků. Vůbec nejvyšší byl jejich počet v červnu (9 242), dále v září (8 334), v červenci (7 488) a srpnu (6 737). Naopak nejnižší je počet sňatků v zimních měsících a vůbec nejméně oblíbeným bývá měsíc leden. Rok 2023 v tomto nijak nevybočoval, když v první měsíci roku bylo sezdáno pouze 861 párů. Druhý na sňatky nejméně početný byl měsíc prosinec (1 120) a třetí únor (1 253).

Tab. 2.1 Sezónnost sňatečnosti, 2014 a 2018–2023

Měsíc	Absolutní počet sňatků						Měsíční index*						
	2014	2018	2020	2021	2022	2023	2014	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Leden	981	827	889	758	840	861	0,25	0,18	0,21	0,23	0,19	0,18	0,21
Únor	1 333	1 247	2 306	1 138	2 307	1 253	0,38	0,30	0,30	0,64	0,32	0,55	0,34
Březen	1 628	1 618	647	1 028	1 377	1 878	0,42	0,35	0,41	0,17	0,26	0,30	0,46
Duben	3 477	3 614	742	2 120	3 589	2 956	0,93	0,81	0,78	0,20	0,55	0,80	0,75
Květen	2 872	3 819	1 856	2 797	4 212	3 732	0,74	0,83	0,98	0,48	0,71	0,90	0,91
Červen	8 504	10 717	7 253	7 585	9 821	9 242	2,27	2,40	2,40	1,95	1,98	2,18	2,33
Červenec	5 861	7 224	6 240	8 493	9 081	7 488	1,52	1,56	1,44	1,62	2,14	1,95	1,83
Srpen	8 766	10 638	10 084	8 664	8 354	6 737	2,27	2,30	1,97	2,62	2,19	1,79	1,65
Září	6 686	9 068	8 629	7 649	8 517	8 334	1,79	2,03	1,97	2,32	2,00	1,89	2,10
Říjen	2 794	2 780	4 561	3 695	3 634	2 925	0,72	0,60	0,87	1,19	0,93	0,78	0,71
Listopad	1 565	1 609	1 068	1 756	1 870	1 742	0,42	0,36	0,43	0,29	0,46	0,42	0,44
Prosinec	1 108	1 309	1 140	1 095	1 218	1 120	0,29	0,28	0,24	0,30	0,28	0,26	0,27

*Měsíční index vypovídá o vztahu měsíčního počtu sňatků k průměrnému měsíci daného roku. Jedná se o očištěný index (přepočten na stejný počet dnů v měsíci).

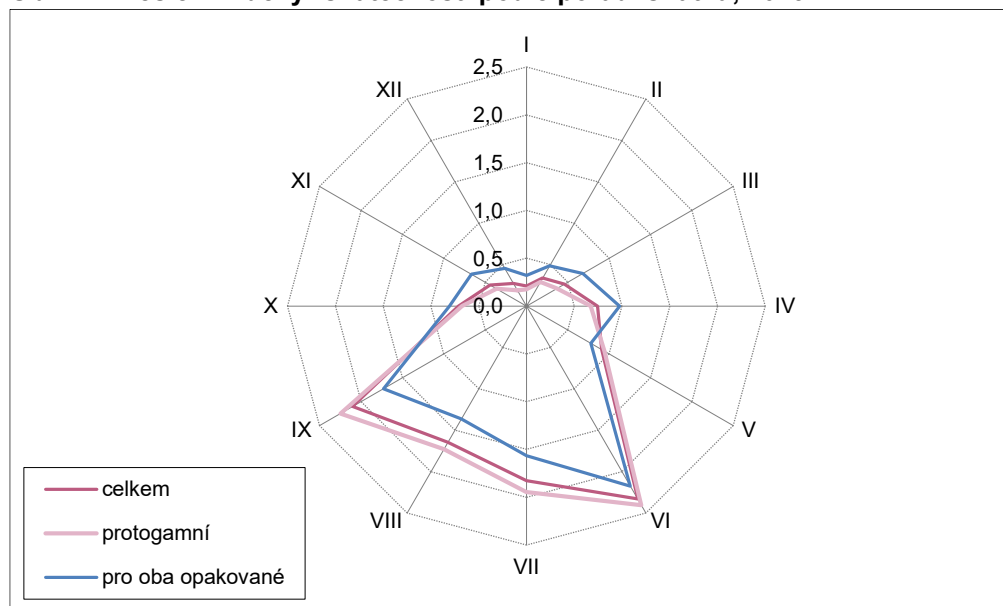
Pozn.: Tučně a barvou označeny nejvyšší počty/indexy v daném roce, pouze barvou nejnižší počty/indexy v daném roce.

Meziročně největší propad v počtu sňatků zaznamenal měsíc únor (o 46 %), když v roce 2022 byl početně bohatší (tab. 2.1) vlivem atraktivních dat s kombinací dvojek v kalendáři, zatímco v roce 2023 se blížil počtům z předcovidových let (resp. průměru let 2017–2019). K výraznému poklesu počtu sňatků (o pětinu) došlo mezi roky 2022 a 2023 také v měsíci říjnu a srpnu. Z dvanácti kalendářních měsíců meziročně na sňatky početně posílil pouze březen (o 36 %) a mírně leden.

Měřeno hodnotou měsíčního indexu, který eliminuje vliv různého počtu dnů v měsíci a vypovídá o vztahu měsíčního počtu sňatků k průměrnému měsíci daného roku, bylo v červnu, nejoblíbenějším měsíci roku 2023, uzavřeno 2,3krát více sňatků, než byl průměr roku, v září 2,1krát, v červenci 1,8krát a srpnu 1,6krát. Ostatních osm kalendářních měsíců bylo na sňatky podprůměrných. Nejnižší index vykazoval první měsíc roku (0,21), za ním následoval měsíc prosinec (0,27) a únor (0,34). V meziročním srovnání zaznamenal největší změnu zářijový index, který narostl z 1,89 v roce 2022 na 2,10 v roce 2023, a únorový index, který naopak nejvíce poklesl, a to z 0,55 na 0,34 v roce 2023.

Mnohem výrazněji nepravidelně jsou v průběhu kalendářního roku rozloženy sňatky, kdy se jedná pro oba snoubence o jejich první manželství (variační koeficient 65,2 % v roce 2023) než sňatky z tohoto pohledu heterogenní (pro jednoho ze snoubenců se jedná o první sňatek, pro druhého již o druhý či další sňatek), a zejména pak než sňatky, kde jde pro oba snoubence o manželství vyššího než prvního pořadí (var. koef. 30,7 %). Rozložení měsíců na podprůměrné a nadprůměrné přitom bylo v roce 2023 u obou skupin shodné, avšak protogamní sňatky se do letních měsíců koncentrovaly, stejně jako v předchozích letech, výrazněji. Nejvyšší měsíční index vykazoval u obou skupin červen, přičemž u protogamních sňatků dosáhl úrovně 2,41násobku průměrného měsíčního počtu a u opakovaných sňatků 2,17násobku. U druhého nejvyššího měsíčního indexu pro září byl mezi oběma skupinami největší rozdíl (protogamní sňatky 2,25 resp. opakované sňatky 1,73). Nejnižší měsíční index, který u obou skupin příslušel lednu, byl naopak vyšší v případě opakovaných sňatků (protogamní sňatky 0,17; opakované sňatky 0,32).

Obr. 2.1 Měsíční indexy* sňatečnosti podle pořadí sňatku, 2023

* Měsíční index vypovídá o vztahu měsíčního počtu sňatků k průměrnému měsíci daného roku. Jedná se o očištěný index (přepočet na stejný počet dnů v měsíci).

Rozložení sňatků do jednotlivých dnů týdne se v roce 2023 nijak zásadně nelišilo od předchozích let, když 64,6 % všech manželství bylo uzavřeno v sobotu a 24,0 % v pátek. Nejvíce svateb se uskutečnilo v sobotu 9. 9. 2023, kdy si řeklo své „ano“ 1 828 párů. Druhá v pořadí byla sobota 17. 6. 2023 (1 546 svateb) a třetí sobota 3. 6. 2023 (1 537 svateb). Na dalších místech následovaly zbylé dvě červnové soboty (každá s necelým 1,5 tisíce sňatků). Toto umístění všech červnových sobot v čele žebříčku přispělo značnou měrou k vítězství června jako nejsilnějšího měsíce co do počtu sňatků. Krom toho ho podpořily také dva páteční

červnové termíny, které se v žebříčku pro tento den týdne umístily na první a třetí příčce: 23. 6. 2023 (725 svateb) a 16. 6. 2023 (523 svateb). Druhý nejsilnější páteční úhrn přineslo datum 7. 7. 2023 (657 svateb). Také maxima pro ostatní kalendářní dny týdne byly z velké části spjaty s daty atraktivních číselných kombinací. Čtvrtečním termínům vévodilo datum 23. 3. 2023 (209 svateb), středečním 5. 7. 2023 (92 svateb), v úterý byly nejvyšší počty sňatků 4. 7., 8. 8. (oba dny shodně 80 svateb) a 6. 6. (74 svateb), mezi pondělky 17. 7. a 28. 8. (shodně 28 svateb) a v rámci nedělí 23. 7. 2023 (28 svateb).

Sňatky podle pořadí a podle rodinného stavu snoubenců

V roce 2023 vstoupilo poprvé do manželského svazku 35 827 mužů (74,2 % z celkového počtu ženichů) a 36 028 žen (74,6 % z celkového počtu nevěst), do manželství druhého či vyššího pořadí pak 12 441 mužů a 12 240 žen. Zastoupení sňatků vyššího než prvního pořadí (tzv. opakované sňatky) se na úrovni jedné čtvrtiny drží poslední čtyři roky, ale v předchozích letech bylo jen mírně nižší (tab. 2.2). Oproti předchozímu roku v roce 2023 výrazně ubylo sňatků v obou skupinách, u první zmíněné o 12 % (svobodných ženichů méně o 5 020 a svobodných nevěst o 5 110) a u druhé o 11 % (rozvedených či ovdovělých ženichů méně o 1 532 a nevěst o 1 442). Stejně jako v předchozích letech byla většina opakovaných sňatků mužů i žen druhého pořadí (10 190 sňatků u mužů a 9 936 sňatků u žen, tj. 89 resp. 88 % opakovaných sňatků, u nichž bylo známé jejich konkrétní pořadí). Zhruba jedna desetina sňatků vyššího pořadí pak připadala na sňatky třetího pořadí a na sňatky čtvrtého či dalšího pořadí jen cca jedno procento.

Tab. 2.2 Sňatky podle pohlaví a pořadí, 2014 a 2018–2023

	2014	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Sňatky celkem	45 575	54 470	54 870	45 415	46 778	54 820	48 268
Pořadí sňatku muže: 1.	34 691	41 316	41 606	33 814	34 930	40 847	35 827
vyšší (2. +)	10 884	13 154	13 264	11 601	11 848	13 973	12 441
v tom 2.	9 203	10 815	10 749	9 513	9 671	11 366	10 190
3.	840	1 202	1 285	1 039	1 066	1 272	1 114
4.+	103	157	156	146	137	192	161
neznámé vyšší	738	980	1 074	903	974	1 143	976
Pořadí sňatku ženy: 1.	35 155	41 592	41 724	33 974	34 856	41 138	36 028
vyšší (2. +)	10 420	12 878	13 146	11 441	11 922	13 682	12 240
v tom 2.	8 845	10 552	10 693	9 236	9 690	11 063	9 936
3.	909	1 313	1 336	1 189	1 167	1 375	1 238
4.+	131	157	183	169	149	195	170
neznámé vyšší	535	856	934	847	916	1 049	896
Podíl opakovaných sňatků (%): muži	23,9	24,1	24,2	25,5	25,3	25,5	25,8
ženy	22,9	23,6	24,0	25,2	25,5	25,0	25,4

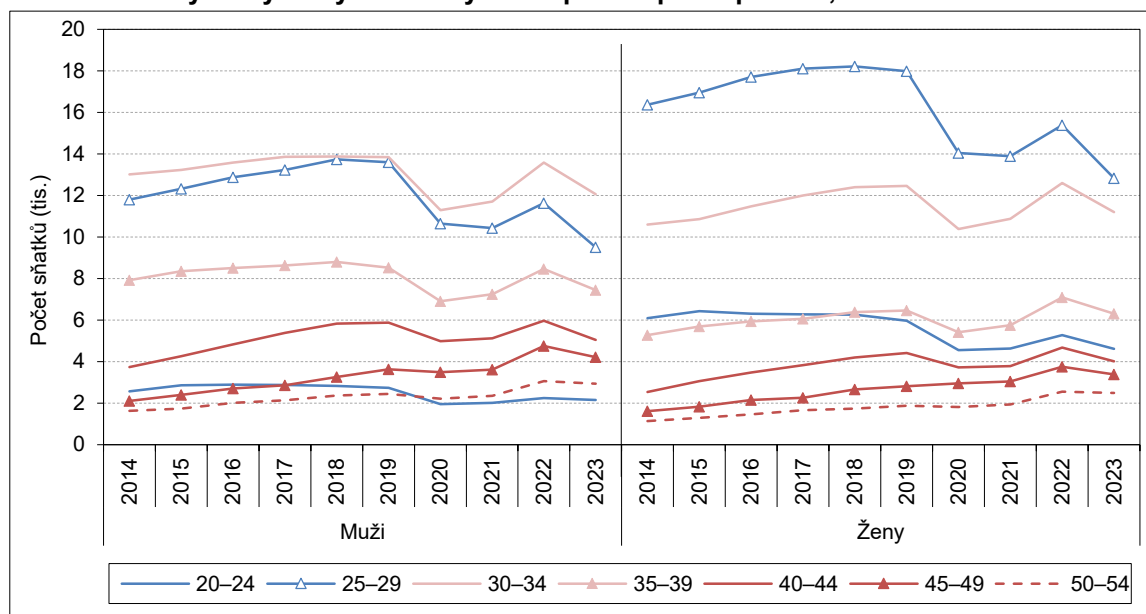
Dlouhodobě ve čtyřech z pěti svatebních obřadů vstupují do manželství osoby stejného rodinného stavu, v roce 2023 to bylo přesně u 80 %. Nejvíce sňatků, absolutně 31 439, resp. 65,1 % z celkového počtu, bylo tzv. protogamních, kdy oba snoubenci byli dosud svobodní (tab. 2.3). Druhé nejčastější byly sňatky dvou rozvedených snoubenců, kterých bylo 7 085 (14,7 % z úhrnu). Sňatky dvou ovdovělých osob zahrnovaly každoročně jen jednu desetinu procenta (absolutně 70 v roce 2023), další v pořadí podle četnosti tak již byly svazky z pohledu rodinného stavu snoubenců heterogenní. Mezi nimi převažovaly sňatky jedné rozvedené a jedné svobodné osoby: sňatků rozvedeného ženicha a svobodné nevěsty v roce 2023 bylo 4 503 (9,3 % z úhrnu) a sňatků svobodného ženicha a rozvedené nevěsty 4 208 (8,7 % z úhrnu). Ostatní nejmenované kombinace čítaly zbylých 963 sňatků (2,0 % z úhrnu).

Tab. 2.3 Sňatky podle rodinného stavu snoubenců, 2014 a 2018–2023

	2014	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Rodinný stav ženicha: svobodný	34 691	41 316	41 606	33 814	34 930	40 847	35 827
rozvedený	10 466	12 702	12 802	11 192	11 412	13 550	11 989
ovdovělý	418	452	462	409	436	423	452
Rodinný stav nevěsty: svobodná	35 155	41 592	41 724	33 974	34 856	41 138	36 028
rozvedená	9 949	12 275	12 443	10 866	11 303	12 983	11 589
ovdovělá	471	603	703	575	619	699	651
Svobodný ženich i nevěsta (protogamní s.)	30 785	36 593	36 690	29 694	30 519	35 869	31 439
Rozvedený ženich i nevěsta	5 851	7 362	7 411	6 611	6 748	7 913	7 085
Svobodný ženich a rozvedená nevěsta	3 792	4 591	4 723	3 976	4 260	4 794	4 208
Rozvedený ženich a svobodná nevěsta	4 299	4 922	4 943	4 194	4 258	5 183	4 503
Ostatní	848	1 002	1 103	940	993	1 061	1 033
	% z úhrnu						
Svobodný ženich i nevěsta (protogamní s.)	67,5	67,2	66,9	65,4	65,2	65,4	65,1
Rozvedený ženich i nevěsta	12,8	13,5	13,5	14,6	14,4	14,4	14,7
Svobodný ženich a rozvedená nevěsta	8,3	8,4	8,6	8,8	9,1	8,7	8,7
Rozvedený ženich a svobodná nevěsta	9,4	9,0	9,0	9,2	9,1	9,5	9,3
Ostatní	1,9	1,8	2,0	2,1	2,1	1,9	2,1

Sňatky podle věku snoubenců

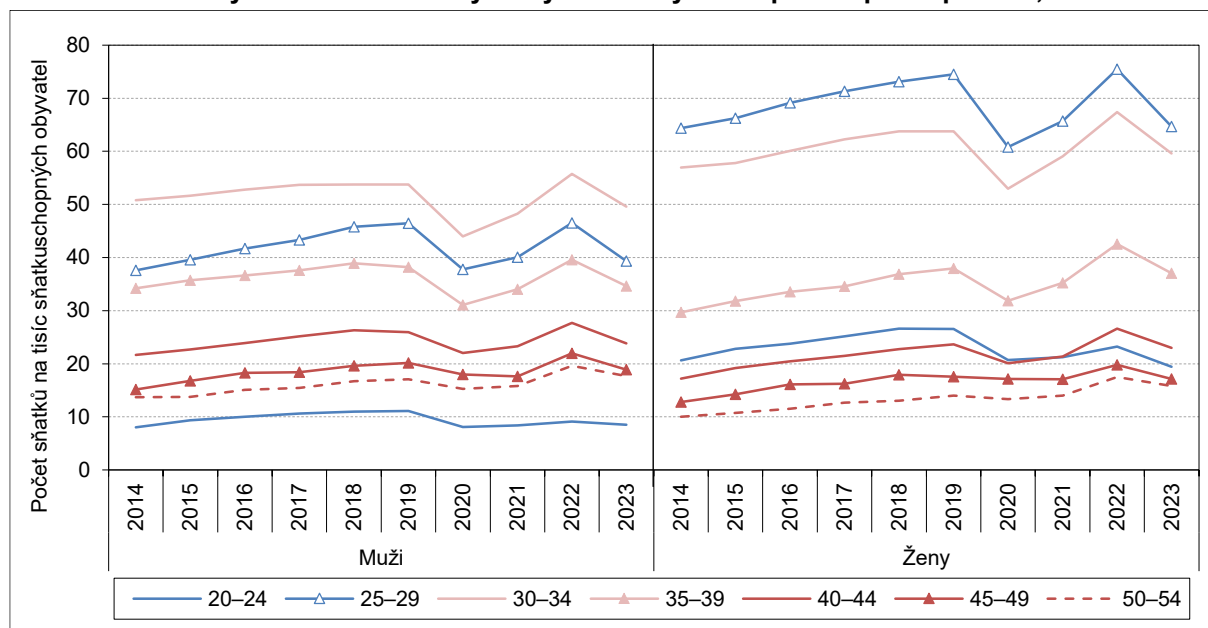
Stejně jako v předcházejících letech 2014–2022 byli v roce 2023 mezi ženichy nejvíce zastoupeni 30–34letí (12 058, tj. 25 % z celku) a mezi nevěstami 25–29leté (12 838, tj. 27 %). Jako druzí v pořadí následovali naopak 25–29letí ženiši (9 517; tj. 20 %) a 30–34leté nevěsty (11 208; tj. 23 %). Ve věku 25 až 34 let tak byla téměř polovina osob vstupujících do manželství. Váha této věkové skupiny mezi všemi snoubenci se nicméně během posledního desetiletí postupně snížila z bezmála 57 % v roce 2014 na 47 % v roce 2023. Třetí nejčetnější byly mezi snoubenci (jak mezi muži, tak ženami) osoby ve věku 35–39 let, nicméně u ženichů tomu tak bylo po celé poslední desetiletí, kdežto u nevěst až od roku 2018 (obr. 2.2). Věková skupina na dalším místě se již podle pohlaví diferencovala – u ženichů šlo o 40–44leté, zatímco u nevěst, které vstupují do manželství v průměru dříve, to byly 20–24leté (před rokem 2018 představovaly dokonce třetí početně nejsilnější skupinu). Mezi lety 2014 a 2023 narostly počty sňatků osob starších věkových skupin (u mužů nad 40 let, u žen mírnější nárůst již nad 30 let), zatímco mladší věkové skupiny měly obecně klesající trend.

Obr. 2.2 Sňatky ve vybraných věkových skupinách podle pohlaví, 2014–2023

Na vývoj četnosti sňatků v jednotlivých věkových kategoriích má nemalý vliv věková struktura obyvatel. Úbytek či nárůst počtu sňatků tak nemusí být vždy spojen se změnou samotné úrovně sňatečnosti a naopak. Z porovnání grafů 2.2 a 2.3 je tak například zřejmé, že výrazný úbytek sňatků ve věku 25–29 let mezi lety 2014 a 2023 odráží převážně pokles počtu obyvatel v tomto věku v populaci Česka.

Pořadí pětiletých věkových skupin podle absolutního počtu sňatků je na předních příčkách v souladu s úrovní sňatečnosti v daných věkových skupinách. Nejvíce sňatků na tisíc obyvatel vykazují 30–34letí muži a 25–29leté ženy, na druhém místě pak 25–29letí muži a 30–34leté ženy. Třetí nejvyšší je intenzita vstupu do manželství mezi 35–39letými, přičemž u mužů je poměrně blízká sňatečnosti 25–29letých, zatímco u žen je oproti druhé v pořadí výrazně nižší (obr. 2.3). Porovnání měr sňatečnosti z let 2014 a 2023 pak ukazuje, že ve většině sledovaných věkových skupin se v desetiletém horizontu sňatečnost zvýšila. Ve věkových skupinách mužů od 45 let a u žen od 35 let vzrostla o více než čtvrtinu.

Obr. 2.3 Čisté míry sňatečnosti* ve vybraných věkových skupinách podle pohlaví, 2014–2023

* Čistá míra sňatečnosti vyjadřuje počet sňatků osob daného věku na 1 000 sňatkuschopných osob (tj. rodinného stavu svobodný/á, rozvedený/á, ovdovělý/á) ve středním stavu daného roku. Ten je vypočítán jako průměr počátečního a koncového stavu populace.

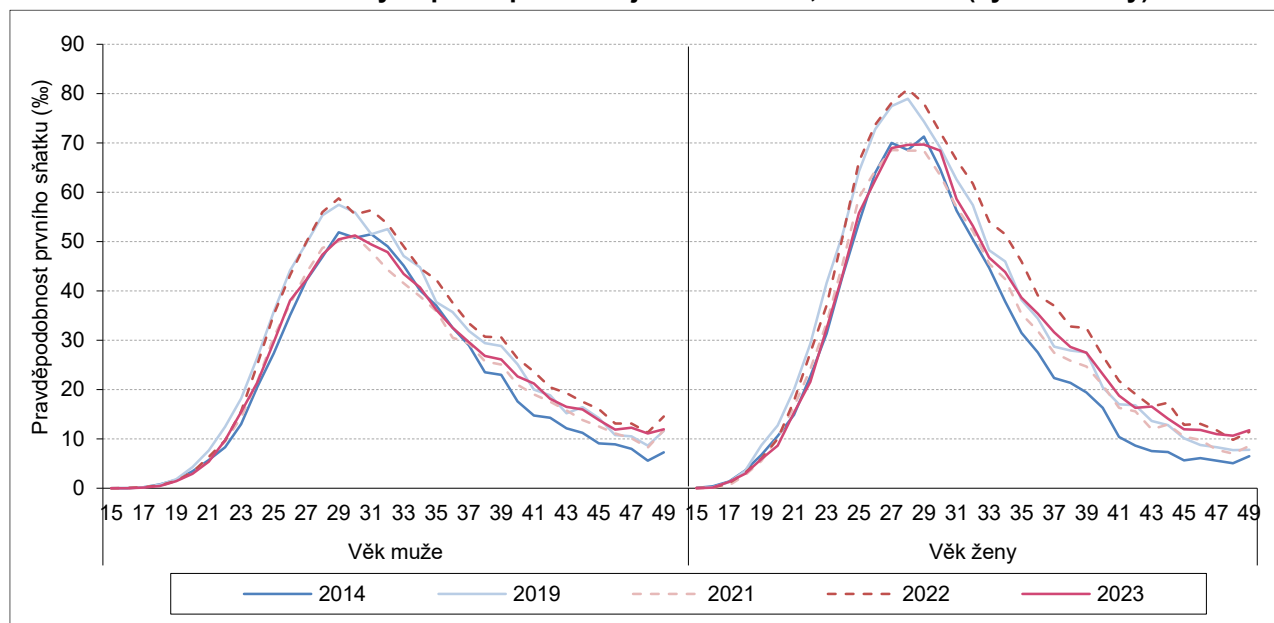
Sňatečnost svobodných

Intenzitu vstupu svobodných do prvního manželství popisuje nejlépe ukazatel úhrnné sňatečnosti svobodných neboli prvosňatečnost. Ta vyjadřuje, jaký podíl osob by při zachování řádu sňatečnosti, úmrtnosti a zahraničního stěhování svobodných z daného roku uzavřel před dovršením 50. roku věku první sňatek. Historicky nejnižší byla úhrnná sňatečnost svobodných v roce 2013, kdy činila 51,4 % u mužů a 59,0 % u žen. Poté následovalo šestileté období jejího růstu na 59,0 % resp. 67,5 % v roce 2019. Specifické podmínky pro konání obřadu nastolené z důvodu špatné epidemické situace v roce 2020 a 2021 se podepsaly na úrovni prvosňatečnosti jejím poklesem. V prvním zmíněném roce spadla u mužů na 51,9 % a u žen na 60,8 %, v roce 2021 se sice mírně navýšila na 54,4 % resp. 63,7 %, ale zůstala pořád nižší oproti průměru let 2015–2019. K výraznému oživení prvosňatečnosti došlo v roce 2022, kdy u mužů narostla na 60,4 % a u žen na 70,2 %. Šlo o nejvyšší hodnoty od roku 2008. V roce 2023 se úroveň sňatečnosti svobodných naopak opět výrazně snížila – o 4,8 p. b. na 55,6 % u mužů a o 5,0 p. b. na 65,2 % u žen, a vrátila se tak na úroveň podobnou roku 2015 resp. 2017.

Věk, kdy sňatečnost svobodných kulminovala, se v období let 2014–2023 střídal u mužů mezi věky 29 a 30 let, u žen kolísal v rozmezí 27–29 let (obr. 2.4). V roce 2023 s největší intenzitou vstupovali do prvního manželství muži ve věku 30 let (51 z 1 000 svobodných mužů) a ženy ve věku 29 let (70 z 1 000 svobodných žen). Nejvyšší zaznamenaná intenzita sňatečnosti se oproti roku 2022 výrazně snížila, u mužů o 7,5 a u žen

o 11,2 promilových bodů. Meziroční pokles byl přitom v roce 2023 až na ojedinělé výjimky (mírný nárůst u mužů ve věku 22 let a u žen ve věku 17 a 48–49 let) pozorován ve všech věcích, a to poměrně podobný (s výjimkou krajních skupin u žen rámcově o desetinu). Ve srovnání s rokem 2014 se intenzity sňatečnosti svobodných z roku 2023 nejvýrazněji lišily u žen starších 35 let a u mužů nad 40 let věku, přičemž sňatečnost svobodných v tomto věku je aktuálně vyšší než o deset let dříve. V mladších věcích se sňatečnost svobodných tak významně nezměnila, u nejmladších naopak poklesla. To se odrazilo mj. ve vývoji tabulkového podílu svobodných v jednotlivých věcích (tab. 2.4).

Obr. 2.4 Sňatečnost svobodných podle pohlaví a jednotek věku, 2014–2023 (vybrané roky)

Pozn.: Údaje vychází z jednovýchodných tabulek sňatečnosti svobodných.

Tab. 2.4 Sňatečnost svobodných, 2014 a 2018–2023

Ukazatel	2014	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Prvosňatečnost (%): muži	53,1	58,8	59,0	51,9	54,4	60,4	55,6
ženy	60,8	66,9	67,5	60,8	63,7	70,2	65,2
Průměrný věk při 1. sňatku: muži	32,3	32,2	32,1	32,6	32,6	32,5	32,7
ženy	29,8	29,8	29,8	30,4	30,3	30,3	30,6
Podíl svobodných mužů (%) ve věku: 25	94,8	93,3	93,0	94,6	94,5	93,9	94,4
30	77,0	72,8	72,5	77,3	76,2	73,2	76,4
35	60,4	56,4	56,0	62,7	60,6	56,1	60,2
40	52,1	47,5	47,4	54,7	52,2	47,0	51,6
45	48,6	43,3	43,1	50,3	47,8	42,1	46,9
Podíl svobodných žen (%) ve věku: 25	87,3	84,4	84,2	87,4	86,9	85,5	87,5
30	62,2	57,9	57,5	63,7	61,8	57,8	62,4
35	47,9	43,3	42,9	50,2	47,3	42,1	47,2
40	42,3	37,1	36,6	43,8	40,8	34,8	40,1
45	40,2	34,4	33,7	40,9	37,7	31,4	36,6

Pozn.: Údaje vychází z jednovýchodných tabulek sňatečnosti svobodných.

Z pravděpodobností uzavření prvního sňatku (a z nich vycházejících tabulkových počtů sňatků ve věku 15–49 let) lze vypočítat také průměrný věk mužů a žen vstupujících do svého prvního manželství. Poté, co od počátku 90. let 20. století po dvě desetiletí rostl, v letech 2014–2019 průměrný věk při vstupu do prvního manželství fakticky stagnoval – u mužů mírně nad úroveň 32 let, u žen pod hranicí 30 let (tab. 2.4). V roce 2020 pak došlo k jeho výraznému meziročnímu navýšení o 0,5 resp. 0,6 let na 32,6 roku (muži) resp. 30,4 roku (ženy). Jednalo se do té doby o vůbec nejvyšší průměrný věk při uzavření prvního manželství, u žen

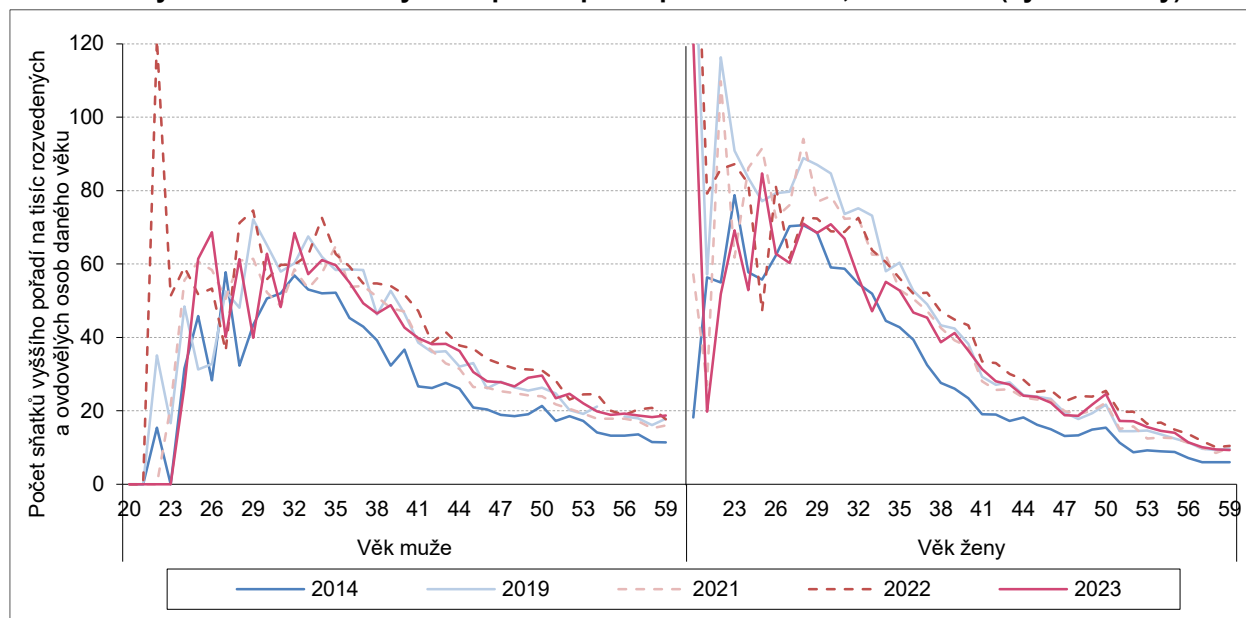

poprvé nad hranicí 30 let. V následujících dvou letech 2021 a 2022 zůstal průměrný věk v případě svobodných ženichů neměnný a u svobodných nevěst se nejprve o 0,1 roku snížil na 30,3 let a ve druhém roce stagnoval. V roce 2023 byl zaznamenán další výrazný růst průměrného věku při vstupu do prvního manželství, a to u mužů o 0,2 na 32,7 let a u žen dokonce o 0,4 na 30,6 let. V obou případech se jedná o nové dosud nejvyšší hodnoty.

Sňatečnost vyššího pořadí

Míra sňatečnosti vyššího pořadí, která udává počet uzavřených manželství 2. či vyššího pořadí (včetně neznámých vyšších) na tisíc rozvedených a ovdovělých osob středního stavu, v mladších věcích velmi silně kolísá. I tak je z jejího profilu (obr. 2.5) zřejmé, že rozvedení či ovdovělí muži vstupují s nejvyšší intenzitou do dalšího manželství kolem 30. roku věku, zatímco rozvedené či ovdovělé ženy relativně nejvíce již před 30. rokem věku, přičemž vrchol je širší (zahrnuje více jednotek věku) než u mužů. Zhruba do 35 let věku přitom vykazují vyšší intenzitu opakované sňatečnosti ženy, zatímco u starších naopak vstupují do dalšího manželství relativně více muži. Z pohledu pětiletých věkových kategorií v rozpětí 25–59 let míra sňatečnosti vyššího pořadí v roce 2023 meziročně poklesla jak u mužů, tak u žen ve všech intervalech. Naopak ve srovnání s rokem 2014 byla sňatečnost vyššího pořadí v roce 2023 napříč všemi věkovými skupinami vyšší, přičemž méně výrazně narostla u 25–29 a 30–34letých než u starších.

Obr. 2.5 Míry sňatečnosti 2. a vyššího pořadí podle pohlaví a věku, 2014–2023 (vybrané roky)

Úroveň opakované sňatečnosti lze zhodnotit také pomocí tzv. úhrnné sňatečnosti rozvedených¹³, která vychází z měr sňatečnosti rozvedených podle doby uplynulé od rozvodu. Při setrvání těchto měr na úrovni roku 2023 by další manželství uzavřelo 46,6 % rozvedených mužů a 44,7 % rozvedených žen. Šlo o obdobnou (mírně vyšší) úroveň sňatečnosti, než jakou vykazovali rozvedení v posledním předcovidovém roce 2019 poté, co jejich sňatečnost, podobně jako sňatečnost prvního pořadí, po roce 2013 rostla (tab. 2.5). Vzhledem k roku 2022, kdy byla sňatečnost rozvedených nejvyšší od roku 1993, však úroveň sňatečnosti rozvedených meziročně poklesla, u mužů o 4,7 p. b. a u žen o 4,1 p. b.

Rozvedené osoby obecně uzavírají nejčastěji nový svazek hned v prvních letech po právním zániku předchozího manželství, přičemž mírně častěji tak činí rozvedení muži než ženy (tab. 2.5, obr. 2.6). S rostoucí dobou od rozvodu úroveň opakované sňatečnosti klesá a zároveň se stírá rozdíl mezi pohlavími (cca po 10. roku od rozvodu se již významně neliší). V roce 2023 vstoupili rozvedení muži znovu do manželství průměrně po 9,8 let od rozvodu a ženy po 10,2 let a (i když jen s velmi mírným meziročním

¹³ Úroveň sňatečnosti ovdovělých se z důvodů nízkých počtů událostí samostatně nehodnotí.

nárůstem) šlo o dosud rekordní hodnoty ukazatele. Mezi lety 2014 a 2023 průměrná doba mezi rozvodem a dalším sňatkem vzrostla u mužů o 1,6 let a u žen o 1,7 let. K jejímu prodloužení docházelo v posledních letech zejména v důsledku růstu sňatečnosti rozvedených v delších intervalech od rozvodu.

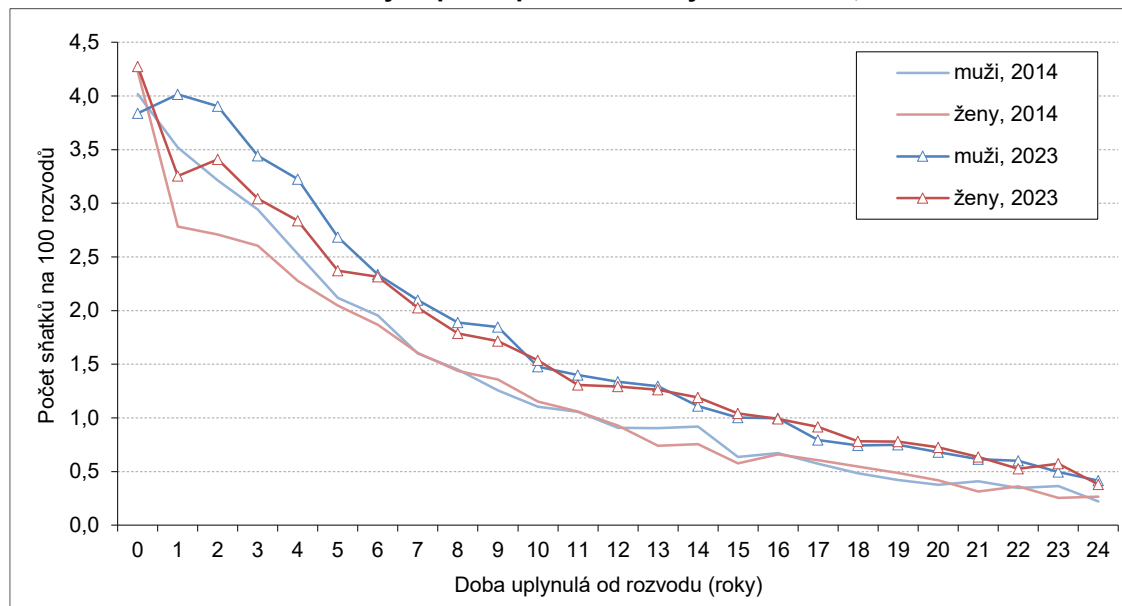
Tab. 2.5 Sňatečnost rozvedených, 2014 a 2018–2023

Ukazatel	2014	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Sňatečnost rozvedených (%): muži	35,4	45,0	46,0	40,8	42,5	51,3	46,6
ženy	33,6	43,4	44,5	39,4	42,0	48,9	44,7
Průměrná doba* mezi rozvodem a sňatkem (roky): muži	8,1	8,8	8,9	9,3	9,3	9,7	9,8
ženy	8,5	9,1	9,4	9,6	9,7	10,1	10,2
Míry sňatečnosti mužů podle doby od rozvodu: 0–1	3,8	4,3	4,3	3,7	3,8	4,3	3,9
2–3	3,1	3,6	3,9	3,2	3,4	3,9	3,7
4–5	2,3	2,8	2,9	2,5	2,7	3,2	2,9
6–9	1,6	2,1	2,0	1,7	1,8	2,3	2,0
10–14	1,0	1,3	1,3	1,2	1,3	1,5	1,3
15–19	0,6	0,8	0,9	0,8	0,8	1,0	0,9
20–24	0,3	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6
Míry sňatečnosti žen podle doby od rozvodu: 0–1	3,5	4,1	4,1	3,6	3,7	4,0	3,7
2–3	2,6	3,3	3,2	2,8	3,0	3,3	3,2
4–5	2,2	2,5	2,7	2,3	2,5	2,9	2,6
6–9	1,6	2,0	2,0	1,7	1,9	2,2	2,0
10–14	0,9	1,3	1,3	1,2	1,2	1,5	1,3
15–19	0,6	0,8	0,9	0,8	0,8	1,0	0,9
20–24	0,3	0,5	0,5	0,4	0,5	0,6	0,6

* Vypočtena z rozložení měr sňatečnosti rozvedených podle doby od rozvodu.

Pozn.: Míry sňatečnosti podle doby od rozvodu uvedené v intervalech jsou průměrné (připadající na jeden rok daného intervalu).

Obr. 2.6 Sňatečnost rozvedených podle pohlaví a doby od rozvodu, 2014 a 2023

Sňatky cizinců

Zhruba jedna desetina manželství bývá uzavírána snoubenci, z nichž alespoň jeden má cizí, jinou než českou, státní příslušnost (tab. 2.6)¹⁴. Nejnižší váhu měly tyto sňatky během posledního desetiletí v roce 2020, kdy představovaly 9,5 % úhrnu; šlo o rok, kdy podmínky vstupu do manželství ovlivňovala protiepidemická opatření. V roce 2023 byl jejich podíl naopak historicky nejvyšší, a to 15,0 %, absolutně šlo o 7 254 sňatků. Meziročně narostl podíl sňatků s cizincem mezi snoubenci o 2,8 p. b., což bylo za poslední desetiletí nejvíce, a jejich počet se absolutně zvýšil o 531.

Nejvíce bývá tradičně takových sňatků, kdy nevěsta-Češka si bere za manžela muže s cizím státním občanstvím (38 % ze všech sňatků s cizinci v roce 2023), na druhém místě pak sňatky opačného uspořádání, tedy ženicha-Čecha a nevěsty-cizinky (36 %). Nejmenší část pak představují sňatky dvou cizích státních občanů (26 %). Oproti roku 2022 přitom přibýlo pouze těch sňatků, kdy právě oba snoubenci měli cizí státní občanství.

Tab. 2.6 Sňatky podle státního občanství snoubenců, 2014 a 2018–2023

	2014	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Sňatky alespoň s 1 cizincem	5 215	5 371	6 159	4 337	5 653	6 723	7 254
- podíl na všech sňatcích (%)	11,4	9,9	11,2	9,5	12,1	12,3	15,0
Podíl cizinek u nevěst (%)	4,8	4,9	5,8	5,0	6,6	6,8	9,3
Podíl cizinců u ženichů (%)	7,5	5,9	6,6	5,6	7,0	7,5	9,7
Sňatky - žena ČR + cizinec	3 048	2 680	2 996	2 046	2 584	2 969	2 772
státní občanství muže: Slovensko	717	940	987	768	965	1 031	950
Německo	361	234	319	213	243	254	238
Velká Británie	256	176	201	95	96	176	153
Sňatky - muž ČR + cizinka	1 802	2 183	2 514	1 796	2 400	2 607	2 584
státní občanství ženy: Slovensko	830	899	1 015	687	950	1 058	953
Ukrajina	213	475	572	456	604	521	641
Rusko	155	171	190	136	183	254	169
Sňatky - oba cizinci	365	508	649	495	669	1 147	1 898
z toho: oba Ukrajinci	80	103	150	101	175	569	1 317
oba Slováci	31	100	102	68	94	102	131
oba Rusové	39	43	30	30	34	47	40

Pozn.: Výběr a řazení občanství podle četnosti v roce 2023.

Mezi samotnými ženichy v roce 2023 bylo 9,7 % cizinců (absolutně 4 670) a mezi nevěstami 9,3 % cizinek (absolutně 4 482). V obou případech se jednalo o dosud nejvyšší zaznamenané podíly, s meziročním výrazným navýšením (tab. 2.6). Žena s českým státním občanstvím se nejčastěji sezdala s ženichem-cizincem s občanstvím Slovenska (950), Německa (238) a Velké Británie (153). Toto pořadí se za období 2014–2023 změnilo pouze v roce 2020 a 2021, kdy místo občana z Velké Británie byl na třetím místě ženich-občan Ukrajiny (který byl jinak od roku 2017 v tomto žebříčku pravidelně na čtvrtém místě). Pokud před oltářem stál ženich s českým a nevěsta s cizím státním občanstvím, šlo nejčastěji o ženu s občanstvím Slovenska (953 sňatků), dále Ukrajiny (641) a Ruska (169), přičemž toto pořadí platilo v celé poslední dekádě. Uvedené první tři nejčetnější skupiny snoubenců/snoubenek cizího státního občanství tvořily v roce 2023 u svazku Češky s cizincem 48 % ze všech daných sňatků a v případě Čecha s cizinkou 68 %. Skladba ženichů-cizinců podle státní příslušnosti tak byla, stejně jako v předchozích letech, mnohem pestřejší než nevěst-cizinek.

¹⁴ Aby byl sňatek zahrnut do demografické statistiky obyvatel ČR, musí mít alespoň jeden ze snoubenců v době sňatku v Česku registrovaný trvalý či přechodný pobyt, nebo udělenou dočasnou ochranu s obvyklým pobytem. Není přitom možno sledovat, zda snoubenec-občan(ka) ČR nikdy neměl(a) jiné státní občanství, či zda jde o občana(ku), který(á) získal(a) občanství ČR až v průběhu svého života.

Zastoupení sňatků dvou cizinců na svazcích s cizinci je sice tradičně nejmenší, v čase se však zvyšuje. V letech 2016–2021 jejich váha rostla pozvolna (z 6,8 % v roce 2015 na 11,8 % v roce 2021), v letech 2022 a 2023 pak velmi výrazně - přes 17,1 % na 26,2 % ze všech sňatků s cizincem. Absolutní počet sňatků, kdy ani jeden ze snoubenců neměl české státní občanství, v roce 2023 meziročně vzrostl bezmála o dvě třetiny na 1 898 (přičemž již o rok dříve o 71 % z 669 na 1 147). V pozadí stál z výrazné části příliv osob z válkou zmítané Ukrajiny, když v posledních dvou letech zásadně přibýlo právě sňatků dvou občanů Ukrajiny. I když ti byli nejčetnější skupinou dvou snoubenců-cizinců každoročně již od roku 2001. V roce 2023 bylo do statistiky zařazeno 1 317 sňatků dvou Ukrajinců (2x více než v předchozím roce), dále šlo nejčetněji o svazek dvou občanů ze Slovenska (131) a dvou občanů Ruska (40).

